

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Gods heerlijkheid in natuur en wet

Psalm 19

Hoe groot is God!

Dat zouden we boven deze Psalm kunnen schrijven. Hoe groot is God. In de natuur en in Zijn Woord.

In de natuur zonder woorden en in Zijn Woord met Zijn eigen woorden. David kijkt voor de natuur vooral naar boven.

Zonder woorden vertellen de hemelen Gods heerlijkheid. En de gang van het geweldigste hemellichaam, de zon bezingt David op een dichterlijke wijze.

Hij is onder de indruk van de majesteit van de natuur, van de majesteit van God de Schepper.

Bent u dat ook wel eens? De pracht en de kracht maar ook de stilte van de natuur, hoe kan dat alles spreken! Het kan een wonder voor ons zijn als we de zon zien opgaan. Dat de HEERE die nog steeds geeft om haar licht en haar warmte aan de aarde te geven. Een wonder dat de HEERE Zijn zon nog over ons doet opgaan.

David kent niet alleen verwondering om wat hij ervaart als zegeningen die de HEERE geeft in de natuur, maar ook om wat Hij spréékt. En dat doet diezelfde God. Hij spreekt in Zijn volmaakte wet. Vanaf vers 8 spreekt David daarover. Gods wet is volkomen. De tien geboden, maar die bedoelt hij niet alleen. Met verschillende woorden duidt hij eigenlijk heel Gods Woord aan. Zijn gebod, Zijn rechten, Zijn bevelen, Zijn getuigenissen. Dat is het geheel van de aanwijzing van de HEERE; Zijn onderwijs, Zijn leringen. Veel meer dan alleen maar enkele regels of voorschriften (zo moeten de tien geboden overigens niet opgevat worden!).

Het is alles wat de HEERE door Mozes tot Israël gesproken heeft. Dat is ook de oproep om met ons hele leven tot Hem te komen. Om van Zijn genade te leren leven en zich daar aan toe te

vertrouwen. Het leven naar dat Woord bekeert de ziel, lezen we in vers 8. Dat geeft levenskracht en levensdoel. Dat geeft vreugde en doet Gods ontferming kennen. Dat doet staan in de vreze des HEEREN. Dat is de wet voor de Oudtestamentische gelovige: hoe lief heb ik Uw wet! Dat is maar niet een noodgedwongen opvolgen van een paar regels voor het uiterlijke leven, waar je als het even kan van onderuit wil komen. Nee, het gaat hier om het dienen van de HEERE dat de ziel verkwikt.

In het houden van dat Woord is grote loon, zo zegt ons vers 12. dat is geen "loon naar verdienste" maar genade-loon.

Als David de wet des HEEREN en het leven daarnaar zo heerlijk bezingt, spreekt hij nog niet direct over zonden. Want het gebod is voor hem een gebod der liefde. Maar dat komt wel! Ja, het leven naar Gods wet en Woord is goed. Maar ik..., zegt de dichter, als het om mijzelf gaat, ja dan is het: wie zou de afdwalingen verstaan? Hij niet! En volkomen luisteren naar Zijn Woord en volkomen gehoorzaam zijn aan Zijn gebod; hij kan het niet.

Als David zichzelf ziet tegenover de heerlijkheid van God in de natuur en in het Woord, o dan komt het eruit: wie zou de afdwalingen kennen! Dat zal hij niet in vergoelijkende zin hebben gezegd. Maar met smart in zijn hart.

Wie kent ze? God, Diezelfde heilige God van de heerlijke natuur en van Zijn heerlijk Woord.

En wie is die dichter dan? Een zondaar die in zijn vuilheid niet past bij de heilige God.

Maar die zich wil laten gezeggen door die God. Die door Zijn wet ook kennis geeft aan de zonde. En doet ervaren dat die zonde niet weggenomen wordt met de oprechte bedoeling om naar Zijn Woord en wet te leven.

En dan lezen we: Reinig mij van mijn

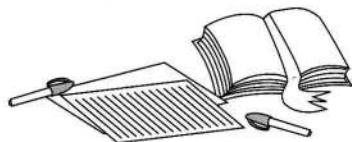
verborgen afdwalingen. Ook van die afdwalingen die ik zelf niet eens ken. De zonden die ik onbewust doe. De oprechte acht het zeer wel mogelijk zonden te hebben en te doen die hij zelf niet eens kent, maar die hem wel schuldig stellen voor de HEERE.

Maar dan wijst datzelfde woord hem ook de weg. Zijn Woord spreekt van verlossing. Van de Verlosser. De Go'el. David jubelt ervan in het slot. Daar loopt de Psalm op uit. O HEERE, mijn Rotssteen en mijn Verlosser. Is die jubel ook u niet vreemd?

In deze tijd zijn de mensen meer buiten en in de natuur dan in andere seizoenen. Een gave om van te genieten. De natuur kan veel stof tot mediteren geven. Maar leert ons niet de Zaligmaker kennen. Deze Psalm wijst ons de weg. Van Gods schepping naar Zijn Woord. Onderwijst ons van het heerlijke dienen van God, maar ook van de verlossing die er is in de Verlosser, Christus Jezus.

*Laat U mijn tong en mond
en 's harten diepsten grond
toch welbehaag'lijk wezen.
O HEER', Die mij verblijdt
mijn Rots en Losser zijt,
dan heb ik niets te vrezen!*

Ds. B.L.C. Aarnoudse

VAN DE REDACTIE

Inhoud

In deze aflevering van ons blad treft u een meditatie aan van ds. B.L.C. Aarnoudse over Psalm 19 "Gods heerlijkheid in natuur en wet". Ds. M.C. Tanis schrijft een artikel met als titel "Het staan in de dienst. Het openbare gebed." Ds. P. Roos schrijft een eerste artikel over gemeentezang. Ds. K. Hoefnagel schrijft in de vragenrubriek over de dood van Davids kind. Ds. J.M.J. Kieviet vervolgt zijn serie over het huisbezoek. Ds. P. van Zonneveld schrijft een brief

aan ouders. Ds. P. den Butter heeft zijn serie over de persoon en het werk van Titus afgesloten en beraadt zich over een volgend onderwerp. Ds. H. Korving begint te schrijven over de verhouding tussen sabbat en zondag, een actueel onderwerp. Er zijn enkele persberichten geplaatst, en een artikel over catechismusprediking.

Ontmoetingsdag 'Bewaar het Pand'

We geven u alvast datum en plaats door: D.V. zaterdag 17 september, Urk.

Amtsdragersconferentie

D.V. Zaterdag 3 december, Sliedrecht-Centrum. Inleider: dr. R. Seldenrijk. Onderwerp: Ziekenbezoek.

GEMEENTEZANG (1)

De laatstgehouden Generale Synode heeft zich breed beziggehouden met het kerkelijk lied. Art. 69 K.O. heeft de enkele woorden "in principe" erbij gekregen: "In de eredienst zullen in principe de Psalmen gezongen worden, alsmede de berijmde schriftgedeelten door de GS. vastgesteld".

Men sprak ook uit dat de Psalmen van onschatbare waarde zijn. Dat onze Kerken het "vrije lied" toestaan, maar niet voorstaan. Dat het tevens te betreuren is dat de kerkenraden zich niet hebben gehouden aan het gestelde in art. 69.

Hier mag wel even een adempauze ingelast worden. Er is immers nogal wat gezegd. Als ik nu zwart op wit voor me heb, wat er uitgesproken is, schrik ik er toch wel van.

Want als de Psalmen van onschatbare waarde zijn, waarom worden deze dan in veel kerkdiensten onder ons zo weinig gezongen? Als men het vrije lied toestaat, maar niet voorstaat, hoe groot zijn dat de mazen van de kerkordelijke netten gemaximaliseerd, zodat alles vrijwel erdoor kan? Mijn schrik heeft te maken met het feit, dat het vrije lied feitelijk een geaccepteerd gegeven is.

Het blijkt namelijk dat in veel kerkdiensten onder ons met name uit de categorie opwekkingsliederen wordt gezongen, waarop inhoudelijk heel veel kritiek is uit te brengen. Vandaar dat verschillende afgevaardigden zo hebben aangedrongen op Bijbelse criteria en confessionele kenmerken.

Laat ik me eerst mogen beperken tot dat laatste. Het gaat om de gewenste

Nieuw adres fam. ds. A. v.d. Weerd

Hoofdweg 27
3474 JA Zegveld
tel.: 0348-691199

Versijning volgende nrs.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 7 juli verschijnen, dus over twee weken. Kopij graag binnen donderdag 30 juni. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

In verband met de vakantietijd zullen de volgende nrs. D.V. verschijnen 28 juli, 18 augustus en 8 september. Daarna gewoon weer elke veertien dagen.

AvH

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10,
8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,
2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar. Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

criteria. Voldoen allerlei vrije liederen aan de toets der Schrift?

De bundel Opwekking zal in de meeste gemeenten van onze kerken wel een plaats hebben gekregen. De melodieën zijn eigentijds, zingen makkelijk en de woorden geven inderdaad een opgewekte stemming weer. Dat is echter wel heel wat anders dan echte opwekking. Deze ziet er namelijk heel anders uit. En de melodieën hebben ook niet ieders sympathie. Klaas Jan Mulder verklaarde pas nog niets te hebben met deze liederen.

Opwekkingsliederen worden met name gezongen in Evangelische gemeenten en allerlei vrije groepen. Er is een nuance-verschil met de oude gezangenbundel, zoals we deze vroeger kenden. Deze "gezangen" hadden in de huisgezinnen destijds een grote plaats. Rond het harmonium werden deze door heel het gezin gezongen. Er waren er heel veel bij, die de taal van het hart vertolkten. De dichters stamden uit de tijd van de Reformatie of uit de kringen van het Piëtisme. Ze werden thuis uit volle borst gezongen. Ze vonden instemming. Predikanten die bezwaar hadden om deze te zingen tijdens de kerkdiensten, citeerden ze echter vrijmoedig. Maar niemand vroeg er feitelijk om deze nu ook te zingen in de kerk. Daar bestond vrijwel geen behoefte aan. Om de eenvoudige reden dat we de kerkdienst hoog wilden houden. Het werd namelijk geweten dat allerlei gezangen toch niet vrij waren van

ketterse smetten. Ook de reeds genoemde Synode wist er van dat vrijgave van vrije liederen gevaren in zich bergt voor het geestelijk welzijn van de kerken. Heeft ook Hendrik de Cock niet geschreven tegen de gezangen, die hij Sirenische minneliederen noemde? O tempora, o mores!

Op deze wijze hebben vrije liederen heel lang hun plaats onder ons gehad. Dat is ook een veilige weg. Bijbelse gezangen kunnen gerust gezongen worden, maar niet tijdens de kerkdienst. Volg daarin de veilige weg. Tijdens andere gemeentelijke samenkomsten, die een minder officieel karakter dragen, kan gerust eens een bekend en geliefd gezang gezongen worden. Denk aan de Kerstviering van de Zondagschool. Zingt men in allerlei gemeenten graag vrije liederen of gezangen, waarom belegt men dan niet avonden in de week, buiten de kerkdiensten om, om deze te kunnen zingen?

Ook van deze gezangen, die soms al eeuwen oud zijn, moet gezegd worden, dat het gevaar van insluipende dwalingen een reële dreiging is.

Opwekkingsliederen vormen een andere groep liederen, anders dan de oude gezangen. Inhoudelijk moet gezegd worden dat deze voldoen aan andere kenmerken. De inhoud is vlottter en vrolijker gesteld, ze sluiten aan bij het moderne levensgevoel, ze worden niet zozeer gehinderd door de diepten van psalm 130 en de bekommerning van bijvoorbeeld de dichter van psalm 38. Een gezindheid zoals we die vinden in psalm 119 vinden we ook niet zo snel terug in de bundel Opwekking. In die psalm spreekt liefde tot de wet en Gods bevelen en ook dat is niet de sterkste kant van velen uit onze dagen.

Wat in vorige artikelen over de Evangelische kringen reeds werd opgemerkt, doet zich dus ook hier voor. Men beperkt zich tot de meer opgewekte zijde van het Woord van God. We mogen stellen dat opwekkingsliederen nog een stap verder gaan in een verkeerde richting dan de gezangen, die vroeger meer in de belangstelling stonden.

De kern van mijn betoog is dat de psalmen een evidente meerwaarde hebben, als we deze vergelijken met de zangstof van allerlei tijden.

Dan moeten we dus ook in principe, maar vooral ook uit principe de psalmen aanhouden en deze niet inruilen. Ze staan het dichtst bij Gods Woord

en ze zijn geïnspireerd door de Heilige Geest. Dat is de veilige weg.

Onze kerken hebben een verkeerde ontwikkeling ingezet door het spoor van de psalmen als de unieke stof voor de gemeentezang te verlaten en een zijlijn op te gaan, die vroeg of laat leiden zal tot ontsporing. Laten we ons aan de psalmen houden.

In de psalmen blijkt de volle rijkdom van Gods genade. Velen zullen dat bestrijden. Men zal zeggen dat de psalmen de Nieuwtestamentische toonzetting missen. In de psalmen wordt niet gezongen over Christus. Deze opmerking is enigszins te begrijpen ware het niet dat de psalmen spreken over de komende Christus. In feite geldt dat bezwaar niet.

Het moet echter gezegd worden, dat eigentijdse liederen iets anders missen. Het werd reeds aangegeven, dat deze niet de volle en diepe weg der zaligheid bezingen, zoals Gods Woord dat doet. Ze zijn te hoog ingezet, beginnen te vroeg over de vreugde en blijdschap en vertonen het beeld van die twee reizigers uit Bunyan's Christenreis die over de muur geklommen waren. De psalmen beginnen waar God begint en waar al Gods kinderen terechtkomen en vandaaruit zij verlost worden. Door heel de Psalmenbundel treffen we de kennis der ellende en de droefheid over de zonde aan. Daarom zei Luther dat er Paulinische psalmen bestonden

voordat Paulus er was. De weg der genade is een weg voor en van alle tijden. Gods kinderen zullen een sterk gemis ervaren in de liederen van deze tijd. Ze zullen ook niet direct aansluiting ervaren bij allerlei andere opvattingen over Christus en Zijn genade.

Er zijn bezinnende vragen te stellen. Kan de tollenaar in onze diensten meezingen? Is er in de gemeentezang plaats voor gebroken levens en verslagen harten? Mag de volle Christus in Zijn ambten en bedieningen gehoord worden? In de psalmen zien we de heiligen in het hart. Dat maakt de psalmen uniek en bijzonder.

Laten we als voorgangers putten uit de volle schat van deze kerkliederen. Er treedt nooit een gevoel van verzaaging op.

Maar zingt u, lezer, de Psalmen reeds mee? Vindt u persoonlijk aansluiting bij de toon van de psalmen? Bent u ook in de diepte begonnen? Dat zijn gewichtige vragen. Klimt u mee op naar de hoogte?

Nu ik met dit onderwerp bezig ben, zie ik dat er nog meer te zeggen is. Daarom doe ik dat in volgende artikelen. Ik wil dan ook nog eens aandacht vragen voor het genoemde Synodebesluit, want dat is een heel bijzonder besluit. Leerzaam in meerdere opzichten!

P. Roos

HET STAAN IN DE DIENST VAN DE HEERE.

Het openbare gebed.

Heere leer mij bidden. Geef mij verstand met Goddelijk licht bestraald. Dit zijn de gebeden die een predikant niet vreemd mogen zijn. Zij moeten zijn leven beheersen. Als ambtsdrager wordt hij voortdurend geroepen om priesterlijk bezig te zijn. Bidden is een dagelijkse opdracht. Overal kan hij er toe geroepen worden. Zelfs in de nacht. Nu kan het zijn dat gemakkelijker over het bidden gedacht wordt dan over het preken. Preken eist voorbereiding. De tijdsduur van preken moet langer zijn dan van het bidden. Naar preken wordt geluisterd. Zeker verschillende zaken moeten een plaats hebben in het gebed. Er zijn soms heel bijzondere omstandigheden die in het gebed niet vergeten mogen worden. Maar normaal? Vul nu zelf maar in wat gedacht kan worden. Waarbij zelfs geleefd kan wor-

den. Wanneer nu bovenstaande het denkbeeld is, dan wordt het kennen van de Heere en Zijn Woord gemist. Al gaat men regelmatig met het Woord om. De Zelfopenbaring van de Heere in Zijn Woord spreekt niet. Leeft niet. Dat is erg. En vanzelf is dan ook de zelfkennis niet aanwezig. Men kan orthodox, rechtzinnig zijn in preken en bidden, maar het geleerd zijn door de Heere ontbreekt. Men heeft geen plaats op de school van de Heilige Geest. Wie daar mag zijn ontvangt kennis van de Drie-enige God. Van Hun namen, deugden en eigenschappen. En van zichzelf. Wanneer we de Bijbel lezen komen we het tegen. We weten ook welk een plaats het gebed had in het leven van de Heere Jezus. Hoe de gebedsverhouding was tot Zijn Vader en met Zijn Vader. Welk een eerbied, diep ontzag, Hij had voor Zijn Vader. Wat de

wil van Zijn Vader was, had ook betrekking op het gebed. Nu wordt van een dienaar vereist het persoonlijk gebed en daarnaast het openbaar gebed. Het laatste wijst op het bidden in het midden van de gemeente. Bijzonder op de zondag wordt de predikant daartoe geroepen. Geen geringe zaak. Een hoogst ernstige, verantwoordelijke zaak. De plaats, waar het bidden moet plaatsvinden mag nimmer vergeten worden. Men staat tussen de Heere en de gemeente. In de prediking moet men de tolk van de Heere zijn en in het gebed de tolk van de gemeente. Prediken en spreken. Twee zeer belangrijke dingen. Zeker onderscheiden. Maar het oor van de Heere staat voor beide open. Beiden dienen te voldoen aan Zijn heilige eisen. Wanneer een predikant dit aangrijpt, dan betekent het heel wat wanneer hij om het zo te zeggen het altaar van het Woord en tevens het altaar van het gebed beklimt. Wie is bekwaam? Die vraag gaat tot de levensvraag van Gods dienaar horen. Verstaan wordt wat we van Paulus lezen: wij weten niet wat we bidden zullen gelijk het behoort. De armoede van Gods dienaar is groot. Die wordt met de jaren niet minder, maar neemt toe. Het 'ik ellendig mens', behoort op een bepaald moment niet tot het verleden. Maar nu mag er voor het aangezicht van de heilige, rechtvaardige God een beroep gedaan worden op de Persoon en het werk van de Heilige Geest. Die vernieuwt, verlicht en leidt. Hoe onmisbaar zijn beiden. Voor het gebedsleven. In het persoonlijke en ambtelijke leven. De Heere Jezus en de Heilige Geest willen dienen en bedienen. De dienaar des Heeren mag het bemerken. En dat steeds opnieuw. Dit leidt tot roem in de Heere, verwondering en aanbidding. Het getuigen van de Heere. Maar ook tot vernedering, verootmoediging en verbinding. Tot het hartelijk staan naar de rechte verhouding en het juiste spreken in het gebedsleven, 'want er wordt heel wat geëist. Veel moet de aandacht hebben. Maar bovenal dient te leven, dat men als dienaar staat voor de gemeente. Voor jongeren en ouderen die in de gang van hun leven de Heere moeten kennen en nodig hebben. Hun tijdelijke en geestelijke nooddrift moet blijvend spreken. Droeve en blijde dagen moeten naar voren komen. De dankzegging mag niet ontbreken. Daar de Woordbediening een belangrijke plaats heeft in

de dienst, moet die in het gebed nu een hoofdzaak hebben. Opening en toepassing van het Woord zijn onmisbare zaken voor predikant en gemeente. Hoe prediking en gebed moeten geschieden moet bekend zijn. In dit verband heeft Spurgeon gezegd: preek in uw preek en bid in uw gebed. Daar bedoelde hij niet mee dat er in het gebed niet over de Woordbediening mag gesproken worden. De hulp en de leiding van de Heilige Geest zijn onmisbaar maar het gebed mag geen vooruitlopend voorwoord op de prediking of een stuk ervan zijn. Wanneer dit zo is dan preekt men met gesloten ogen en heeft de gemeente maar te luisteren. Een predikant moet niet denken aan de oren, maar aan de harten van de gemeenteleden en wat daarin kan leven en het uitspreken voor het aangezicht van de Heere. Nimmer mogen ervaringen met gemeenteleden, hoe stekelig die ook kunnen zijn, in het openbare gebed een plaats hebben. Wanneer men weet in de gemeente te moeten werken, dan dient steeds in alles en voor alles het belang, het wel-

zijn van de gemeente te spreken. Nimmer mag vergeten worden dat men samen op reis is naar de dood en de rechterstoel van de Heere. Het is een gunst van de Heere, ambtsdrager te zijn, maar onderweg staan leden en dienaren naast elkaar. De gemeente moet ook weten en bemerken wat de predikant nodig heeft nl: de genade van de Heere Jezus Christus, de liefde van God de Vader en de gemeenschap van de Heilige Geest. En dat de getrouwe VerbondsGod nooit laat varen de werken van Zijn handen. In het ambtelijk bezig zijn mag tot troost en sterkte zijn, wat beleden mag worden:

*Denk aan het Vaderlijk meêdogen,
Heer! Waarop ik biddend pleit:
Milde handen, vriend'lijk ogen
Zijn bij U van eeuwigheid.
Sla de zonden nimmer gâ
Die mijn jonkheid heeft bedreven.
Denk aan mij toch in genâ
Om Uw goedheid eer te geven.*

M.C. Tanis

VRAGEN ROND HET HUISBEZOEK (6)

De kunst van het luisteren – daar schreef ik de vorige keer over. Luisteren, een belangrijke en tegelijkertijd moeilijke vaardigheid bij het brengen van huisbezoek. Want luisteren veronderstelt belangstelling voor de ander, meeleven met en echte betrokkenheid op hem of haar. Luisteren is meer dan een houding, het is een gezindheid van het hart dat verlangt te horen wat die ander beweegt en wat er in het hart van de ander omgaat.

Aan luisteren gaat nog iets vooraf: vragen, informeren.

Ik meen dat vooral daarmee het eerste doel van het huisbezoek aan te geven is: informeren, namelijk naar de welstand van degenen die bezocht worden. En dan met name naar de geestelijke welstand. Voordat ik daarop inga, wil ik eerst benadrukken dat de geestelijke welstand niet los staat van de dagelijkse dingen van het leven. Informeren en luisteren zijn nodig ook met betrekking tot de gewone en huiselijke welstand van de gemeenteleden. Echte belangstelling van de zijde van de ambtsdragers zal ook tot uitdrukking moeten komen in

het hartelijke meeleven aangaande de dagelijkse dingen: de zorgen in het gezin, de studie van de kinderen, de problemen op het werk, de verhoudingen in de familie, de plaats in de gemeente. En zeker wanneer er korter of langer geleden zorgen waren, bijvoorbeeld betreffende de gezondheid, dan is het meer dan attent om te vragen hoe het er nu mee staat. Echt meeleven komt uit in de kleine dingen. Aan de andere kant zullen de gemeenteleden er ook begrip voor moeten hebben dat de broeders ouderlingen niet alle gegevens van iedereen paraat hebben. Belangrijk is vooral wanneer gemerkt mag worden dat er echte gemeente belangstelling is.

... daarna het geestelijke

De geestelijke welstand noemde ik. Weliswaar schrijft de apostel Paulus dat het geestelijke niet eerst is, maar het natuurlijke, en daarna het geestelijke. Maar na het natuurlijke moet op het huisbezoek wel het geestelijke aan de orde komen. Het moet zelfs het zwaartepunt krijgen. Het is immers van groter gewicht dan al het andere. Ook hierin geldt het gebod

om het Koninkrijk van God boven alles te zoeken. De belofte is dat al het andere bovendien ontvangen zal worden.

Daarom zal vooral naar het geestelijke bevinden geïnformeerd moeten worden. Bewust gevraagd moeten worden. Ik zeg dat op deze wijze, omdat de ervaring leert, dat er ook doelbewust naar gevraagd dient te worden. Op de meeste adressen zal de ambtsdrager zelf naar een diepere laag moeten afsteken. Veel jongeren en vooral ouderen zullen dit onderwerp eerder mijden dan zelf aansnijden, zo is de ervaring. Daarom is het de taak van de broeders om het gesprek zo te leiden dat de geestelijke aspecten van het leven concreet ter sprake komen. Sommige ervaren broeders zijn in staat om dat met tact en voorzichtigheid te doen, door het gesprek langzaam maar zeker om te buigen naar de diepere vragen. Anderen zijn hier wat doortastender in en leggen de geestelijke vragen op een gegeven ogenblik concreet in het midden. Een standaardmethode geldt hier niet. Wel zal steeds de bewegelijkheid met en de liefde tot de ander leidraad moeten zijn. Eerlijkheid en mildheid zullen samen op moeten gaan.

De vraag naar de geestelijke welstand dus. Met name gericht op de actuele situatie. Niet hoe het vroeger was, maar hoe het nu is. Het zal veelal een jaar of nog langer geleden zijn dat het laatste huisbezoek werd ontvangen. Inmiddels is geruime tijd verstreken. Sindsdien is het leven verder gegaan. Het kan zijn dat er zorgen zijn geweest, moeiten, ziekte, misschien wel rouw. Maar ook de zegeningen van de Heere kunnen opgemerkt worden. Zijn sparende en bewarende trouw. Zijn dagelijkse zorg over ons leven. De middelen van bestaan die Hij ons verschaftte. Het feit dat er na elke dag een nacht en na elke nacht weer een nieuwe dag ontvangen werd. Tot heden toe was Zijn ontferming en Zijn geduld over ons groot. Het wijst allemaal op de Heere, die ons niet alleen het leven gaf, maar dat leven van ons ook onderhield. En dat ondanks onze zonde en de afkerigheid van ons boze hart.

En wat is er sindsdien niet allemaal nog meer gepasseerd... Het Woord van de Heere werd ons verkondigd. Elke zondag weer opnieuw. Het middel bij uitstek dat de Heere uitgekozen heeft om Zijn kerk te vergaderen en in stand te houden, om zondaren

te roepen en om zalig te maken degenen die geloven. Het heeft God behaagd om dat met name te doen door de prediking van Zijn Evangelie. Daarnaast waren er de andere activiteiten in de gemeente die de prediking bedoelen te ondersteunen, zoals de catechese en het verenigings- en eventueel het kringwerk. Telkens weer is er de geopende Bijbel, het Woord waarin de Heere tot ons spreekt.

welke vrucht?

Welnu, dit alles en nog meer zal op het huisbezoek ter sprake komen. Ik noemde het huisbezoek eerder 'zielenonderzoek'. Naar de vrucht van al die bemoeienissen van de Heere zal geïnformeerd moeten worden. Elke zondag weer heeft de Heere door Zijn dienaren het goede zaad van Zijn Woord laten zaaien. Is er vrucht? En zo ja, welke vrucht? Is het zaad in een goede en toebereide akker ontvangen? Of stuitte het op ons harde hart af? Of zijn er misschien de symptomen van het zaad dat viel tussen de doornen en distels of op de rotsgrond? Het lijkt in eerste instantie wel wat, maar van vrucht, echte vrucht, Godverheerlijkende vrucht, is niets te bespeuren. Me dunkt dat met name hierover het gesprek op huisbezoek

VRAGENRUBRIEK

De dood van Davids kind.

Van een oude vriend en broeder krijgen we regelmatig vragen, die tot dóór denken willen zetten. Zo ook de volgende vraag: "In 2 Sam. 12 staat de zonde van David en zijn bekentenis. Ook zegt Nathan tot David: De Heere heeft ook uw zonde weggenomen, gij zult niet sterven. Nochtans dewijl gij door deze zaak de vijanden des Heeren grotelijks hebt doen lasteren, zal ook de zoon die u geboren is, de dood sterven."

Welnu, hoewel dit kind als zodanig onschuldig was, moest het om Davids zonde sterven. Hoe moeten we deze handelwijze des Heeren nu verstaan?"

Zo luidt de vraag. Dan nu het antwoord.

Gods kinderen ervaren met betrekking tot de zonde twee zaken. Het eerste is dat God genadig is. Hij is

zal moeten gaan. Over de inhoud van de preken die beluisterd werden, over de wijze waarop deze ontvangen en verwerkt zijn en over de vrucht die ze opleverden – of misschien wel niet opleverden.

Natuurlijk zal het alles voorzichtig en met mildheid moeten gebeuren. De herder die zijn schapen kent, zal ook op het huisbezoek rekening houden met de persoon die hij voor zich heeft. Niet alles kan tot iedereen op dezelfde manier gezegd worden. Ook hier geldt dat het hart eens wijzen tijd en wijze weten zal. Maar boven alles zal de huisbezoekende pastor, of hij nu predikant of ouderling is, eerlijk met zijn schapen willen omgaan. En daar is bij tijden een bepaalde mate van doortastendheid voor nodig. Door middel van de vragen die hij stelt, en wellicht bij herhaling stelt, zal hij iets vanuit het hart willen horen. Om de legering van dit schaap te kennen. Met als uiteindelijke doel van daaruit geestelijke leiding te geven.

De volgende keer wil ik een antwoord zoeken op de vraag hoe deze geestelijke leiding gegeven kan worden.

J.M.J. Kieviet

gaarne vergevende. Hoe troostvol mag de kerk het de eeuwen door belijden: Ik geloof de vergeving der zonden. Die hartelijke vergeving is er dus uit genade. Die is er om Christus' wil. Maar nooit zonder berouw. Niet om, maar op het berouw schenkt God de gave van de schuldvergeving.

Maar Gods kind moet ook leren dat God rechtvaardig en heilig is. God had David lief, maar Hij haatte Davids zonde. Gods Woord zegt: Gij zijt te rein van ogen, dan dat Gij het kwade zou zien, Hab. 1:13. Die liefde van God tot zondaren nu wekt een wederliefde tot God. Maar tot die wederliefde behoort onlosmakelijk een haat jegens het kwade. Die God lief krijgt, leert de zonde haten en vlieden.

Om dat te bereiken heeft God Zijn middelen. Hij leert ons dat de zonde niet zonder gevolgen blijft en Hij gebruikt de roede der kastijding. Een

straf zou ik dat niet willen noemen. Integendeel! Is het een straf als God mij leert aan de zonde te sterven? Het is veeleer een genadegave. Het werpt nut af. Het geeft stof om de Heere te erkennen, hier in beginsel en straks volkomen.

Nathan moest David het zwaarste oordeel aanzeggen: Gij zijt de man die de dood verdiend heeft! David mocht onder dat oordeel bukken en heeft oprecht schuld beleden. Toen mocht de profeet de vrede en vergeving prediken: Gij zult de dood niet sterven! Heerlijk, om een berouwvolle zondaar aan je voeten te hebben!

Maar Nathan moest ook de weg prediken, waarop David moest leren te sterven aan zichzelf. Het zwaard zou van zijn huis niet wijken. En dat niet, om David, ondanks de toezegging van vergeving, alsnog te straffen, maar om David te onderwijzen hoe bitter en kwaad de zonde is en in die weg de begeerte te wekken om eens voorgoed en volkomen van de zonde verlost te mogen worden. Hij moest zo ondervinden dat God niet alleen de zonde wil vergeven, maar in een bepaalde weg ook voor zonde wil bewaren!

Gods kind kan Gods kastijdende hand wel als straf ervaren. En dat komt natuurlijk, omdat hij het regelrechte verband ziet tussen die kastijding en zijn persoonlijke zonde. Dat het zwaard niet meer van Davids huis zou wijken, was toch maar vanwege Davids zonde. En dat het kind moest sterven, was eveneens vanwege Davids zonde!

Let op, ik dacht niet dat je kunt zeggen dat het kind werd gestraft voor Davids zonde. Aan Davids vreselijke zonde had het jongetje geen schuld. Wel was de zonde van zijn vader de oorzaak van zijn dood. Maar dat sterven bracht het kind in een eeuwige gelukzaligheid. Het kind mocht in de hemel komen, hoewel het in zonde ontvangen en in ongerechtigheid geboren was.

David heeft in dat zieke kindje ervaren dat de zonde een bittere nasmaak geeft en een doodslucht met zich mee brengt. Maar zowel vader als zoon juichen nu voor Gods troon, omdat de grote Davidszoon in hun plaats wilde lijden en sterven.

Hoewel David had aangekondigd gekregen dat zijn zoontje sterven zou, heeft hij toch dagen lang voor dat kind gesmeekt. Dat vind ik nu echt. Een gevoel van Gods rechtvaardigheid heft immers de behoefte aan

genade niet op. Wie weet, de Heere mocht Zich wenden. En dan houdt een David aan, totdat God antwoordt. Het antwoord was duidelijk, zoals Mozes een duidelijk antwoord kreeg op zijn gebed, om toch alstublieft het land Kanaän binnen te mogen gaan en zoals Paulus duidelijk antwoord kreeg op zijn aanhoudend gebed om van die scherpe doorn verlost te mogen worden. En toen het antwoord duidelijk kwam, hoewel niet naar de mens, maar vleeskruisigend, kwam de overgave en de berusting. En alle dingen moeten dan medewerken ten goede voor allen die

door Gods voornemen geroepen zijn. De zonde van David had Gods vijanden reden gegeven tot laster en hoon. Daarom is de dood van het kind ook een waarschuwende prediking aan hun adres, namelijk dat niemand ongestraft zondigt. Als Gods kind al zo bezocht werd, wat zou die vijanden dan niet te wachten staan, als ze door gingen in hun vijandig bestaan? Dat is de les die ook wij er uit moeten trekken. Wij hebben allen nodig vergeving ván, maar ook bewaring vóór de zonde. En beide zijn genadegaven. Schenke de Heere daartoe Zijn Geest!

K. Hoefnagel

SABBAT EN ZONDAG

In een aantal artikelen wil ik op verzoek van de redactie ingaan op de verhouding tussen sabbat en zondag. Wat heeft de zondagsviering van de christelijke gemeente vandaag te maken met de sabbat zoals door God ingesteld en voorgeschreven aan Zijn volk in de Oudtestamentische bedeling? Is er een is-gelijk-teken te plaatsen tussen de oudtestamentische sabbat en de nieuwtestamentische zondag? Zijn alle bepalingen rondom de sabbat rechtsreeks over te brengen op de zondag? Of moeten we er van uitgaan dat er in feite geen relatie is, omdat de sabbat is afgeschaft en de gemeente van het Nieuwe Testament in een heel andere situatie (een heel ander bedeling) is gekomen dan de kerk van het Oude Verbond? Nergens heeft Christus een gebod gegeven om de eerste dag der week te heiligen alsof het onze sabbat was, zo stelt men. Is het dus wel juist om te suggereren dat de zondag in de plaats van de sabbat is gekomen, zoals de doop in de plaats der besnijdenis is gekomen? De doop is duidelijk ingesteld in het Nieuwe Testament, maar waar leest men van een dergelijke instelling ten aanzien van de eerste dag der week?

Dit zijn zomaar enkele vragen die bij dit onderwerp te stellen zijn. Ieder kan begrijpen dat dit rechtstreeks te maken heeft met de vraag hoe wij vandaag onze zondagsviering waarderen en hoe we de zondag beleven.

Actualiteit

Ik mag aannemen dat de lezer met mij overtuigd is van de actualiteit van dit onderwerp. Deze actualiteit is op een aantal manieren aan te tonen.

In de eerste plaats denk ik aan de commotie die is ontstaan in de Gereformeerde kerken (Vrijgemaakt) over dit onderwerp. Felle discussies en gevoelens van ernstige verontrusting zijn ontstaan vanwege een uitspraak van de synode van deze kerken in 1999. Het begon allemaal met een preek uit 1996 over zondag 38 van de Heidelbergse Catechismus. Daarin werd gesteld dat de visie op de zondag als rustdag niet teruggaat op een goddelijk gebod. U begrijpt wat iemand hierbij voelt, die om zijn geweten tegenover de HEERE vrij te houden zondagsarbeid heeft geweigerd en daarvoor offers heeft gebracht. Hij voelt zich in de kou staan, want als God het werken op zondag niet verbiedt, dan had hij die zondagsarbeid niet behoeven te weigeren en had er ook helemaal geen gewetensprobleem behoeven te zijn. Tegen deze passage uit de preek werd bezwaar aangetekend door een gemeentelid, een bezwaar dat uiteindelijk op de tafel van de generale Synode van de GKV terecht kwam. Deze Synode van Zuidhorn 1999 sprak uit dat deze opvatting dat de zondag als rustdag niet teruggaat op een goddelijk gebod, niet is te veroordelen.

Deze synode-uitspraak heeft veel bezwaarschriften opgeroepen. De kerk-scheuring die leidde tot de afsplitsing van een aantal gemeenten is mede uit verontrusting over dit onderwerp ontstaan. De synode van 2002 stelden een studiegcommissie in die de kerken moest dienen met bezinning en een handreiking over dit onderwerp. Deze studie is inmiddels verschenen onder de titel 'Zondag

Heerlijke dag' en aan de synode aanbevolen.

In de tweede plaats is te wijzen op de brochure die in onze kerken is verspreid door deputaten Adma (nu deputaten Diaconaat geheten), als themanummer van het blad *Di@coon*. Het themanummer (21e jaargang nummer 4) verscheen in november 2003 en draagt als titel 'zondagsarbeid'. Deze brochure werd aan alle kerkenraden toegezonden. In deze brochure komt in kort bestek dezelfde problematiek aan de orde als in de studie die van Vrijgemaakte zijde verscheen. Deze brochure is vooral bedoeld als pastorale handreiking om kerkenraden en gemeentelieden bij te staan in de bezinning rond het onderwerp 'zondagsarbeid'.

In de derde plaats wordt de actualiteit van dit onderwerp mede bepaald door de ontwikkelingen in de samenleving om ons heen. Duidelijk is dat de bijzondere plaats die de zondag in westerse en door het christendom gestempelde landen eeuwenlang heeft gehad, in ernstige mate wordt ondermijnd. In tal van sectoren van arbeid is er veel meer dan vroeger sprake van een economische noodzaak om het arbeidsproces (productieproces) niet te onderbreken maar continu door te laten gaan; ook op zondag dus.

In verband hiermee is het, in de vierde plaats, dat de zondagsheiliging en de zondagsviering ook onder christenen onder druk is komen te staan. De zuigkracht van het gedachtegoed van de moderne samenleving doet zich ook in de kerken gelden. Men maakt deel uit van deze moderne samenleving en wat betreft de zondagsviering past men zich aan aan 'de eisen van de tijd.' Zondagsarbeid vindt steeds meer plaats, en dat, naar het schijnt, met steeds minder gewetensproblemen. Ook de leden van kerken van reformatorisch belijden komen er in toenemende mate mee in aanraking. Wat is dan geoorloofd en wat niet?

Daarbij speelt trouwens ook de invloed van evangelisch gedachtegoed op dit punt een niet onbelangrijke rol. Een vrijere en minder 'bekrompen' opvatting over de zondag spreekt velen aan. Een keer naar de kerk in plaats van beide diensten bezoeken moet geen probleem zijn. Experimenteren met alternatieve vormen in de eredienst past ook goed in dit plaatje.

Men heeft het gevoel zijn plicht gedaan te hebben als men één dienst heeft bijgewoond, de rest van de dag kan ingevuld worden naar eigen believen. Recreatie krijgt dan alle ruimte, bijvoorbeeld.

Als ik mij niet vergis is er ook onder ons een proces gaande van afkalving van de waarde van de zondag. Hoeveel gemeenten hebben niet te maken met slecht tot zeer slecht bezochte middag/avond diensten. Wat is daarvan de oorzaak? Het lijkt mij een vrij onvruchtbare bezigheid om te zoeken naar oplossingen, als men niet eerst de oorzaak heeft gevonden.

Sommigen zoeken de oplossing in het 'aantrekkelijker' maken van de tweede kerkdienst. Niet meer van die strakke vormen. We gaan met elkaar in discussie. We vertonen wat beelden. We maken er een dienst met belangstellenden van, of een themadienst, dan kun je liturgisch ook ineens wat meer. Wat te denken van de opmerking die ik onlangs hoorde, dat men de middagdienst verzuimt, omdat deze teveel lijkt op de morgen dienst? Het is toch waarlijk niet te hopen dat dit door de kerken als een serieus argument wordt opgevat.

En wat te denken van de verkiezing en bevestiging tot ambtsdragers van

broeders, die nog nooit anders gewend waren dan om maar één keer per zondag naar de kerk te gaan? Het feit dat zulke broeders gekandideerd kunnen worden zegt iets, maar dat ze gekozen worden ook.

Kortom, de vraag moet gesteld worden of er niet een proces gaande is waardoor de waarde van de zondag aan het afkalven is. Een volgende vraag is, of dit wellicht te maken heeft met de vraag hoe men de relatie sabbat en zondag ziet? Of, nog iets anders geformuleerd, is er voor ons in de nieuwtestamentische bedeling een gebod van God om de dag des Heeren te heiligen, vergelijkbaar met en herleidbaar uit het vierde gebod van de Tien Geboden?

Kortom, de vraag naar de verhouding tussen sabbat en zondag is er een die serieuze aandacht en bezinning verdient.

Mijn voornemen is om in twee of drie artikelen in te gaan op de studie van vrijgemaakte zijde 'Zondag Heerlijke dag', daarna wat aandacht te besteden aan de brochure van onze deputaten over de zondagsarbeid, om tenslotte te luisteren naar enkele stemmen uit de geschiedenis over dit onderwerp.

H. Korving

BRIEVEN AAN OUDERS (55)

Laatst hoorde ik dat ouders vroegen om het tweede huisbezoek. Het motief werd aldus onder woorden gebracht: "dan heb ik de kinderen alvast op bed". Helaas – de ouderlingen gingen ermee akkoord. 't Is wel in strijd met wat de Heere Jezus heeft gezegd: "Laat de kinderen tot Mij komen, en verhindert ze niet". Ambtsdragers staan in dienst van Hem. Ze komen als vertegenwoordigers van Hem. Moeten we onze kinderen dan opzettelijk weghouden? Neen – toch? Ga niet redeneren: "och – ze zijn nog zo jong".

De Heere Jezus spreekt van heel jonge kinderen, en 't is zelfs een bevel uit Zijn mond: "Laat ze tot Mij komen...." Hij is de grote Kinder-vriend. 't Staat zo prachtig in ons doopformulier: "Christus heeft hen omhelsd, de handen opgelegd en gezegend". Dus met drie werkwoorden wordt de verhouding van de Heere Jezus tot onze kinderen duide-

lijk gemaakt. U kent het versje: "Eens brachten de moeders de kinderen tot Jezus". Dat geschiedt ook bij de doopvont. Echter – teken en betekende zaak blijven wel onderscheiden. We kunnen zo maar een is-gelijk-teken er tussen gaan zetten. Ons hart, zo heeft Calvijn dat gezegd, is een fabriek van afgoden. We kunnen doen als Hofni en Pinehas. Ze dachten dat de ark des Verbonds God Zelf was. Hoe zijn ze er achtergekomen dat hun gedachte totaal verkeerd was. De doop is rijk, maar 't is de zaak zelf niet. 't Gaat mij niet slechts over de doop van uw kind. Moeders, vaders brengt uw kinderen steeds weer tot de Heere Jezus. Wat is het goed – 's avonds voor het slapen gaan: aan moeders hand tot Jezus. Hetzij dat gesproken wordt over de Heere Jezus; hetzij dat een stukje gelezen wordt uit een boekje dat over Hem vertelt, en dan tenslotte het kindergebed. Maar ook de ouders die

elke dag weer in het gebed hun kinderen neerleggen aan de voeten van de Heere Jezus. We vormen toch geen beletsel voor onze kinderen? We laten het toch niet bij praten over allerlei? Zeker – u mag en moet weten hoe het op school gegaan is. Doch er is meer. We laten het niet bij de aardse dingen. Onze kinderen leven ook op de eeuwigheid aan, en ze zijn ook sterfelijk. 't Is zo erg als onze kinderen holderdebolder naar bed moeten. Wat ze zagen op de televisie was zo spannend. Misschien is de computer het een en het al. Hoort u het bevel van de Heere Jezus, en 't klinkt elke dag weer: "Laat ze tot Mij komen, en verhinderd ze niet!" Wat moet dat in staat van beschuldiging stellen als we dat niet doen. Ik vraag u: hebben we dan onze kinderen wel echt lief? Ik

denk zo: als we ze waarlijk liefhebben dan begeren we zo van harte dat de Heere Jezus hen zaligmaakt, dat ze door Hem voor eeuwig behouden worden. Ik kan mij niet indenken dat wie echt ouder is, het zieleheil van zijn kind niet ter harte zou gaan. Neen – bekeren kunt u ze niet, een nieuw hart geven ook niet, maar een middel te mogen zijn in Gods hand dat zal toch wel uw begeerte moeten zijn. Ik hoop van harte dat u nooit zelfverwijt krijgt, en nooit hoeft te zeggen: "had ik maar...." Dat zou knagen aan uw binnenste. Daarom tenslotte nogmaals Zijn bevel: "Laat ze tot Mij komen, en verhinderd ze niet". De grote Kindervriend beware u ervoor om een struikelblok voor uw kind te zijn.

P.v.Zonneveld

CATECHISMUSPREDIKING

De catechismusprediking staat onder druk in onze tijd. Er worden vragen bij gesteld. Er wordt kritiek op geleverd. Ondermeer het lezen van het boek van Dr. W. Verboom getiteld 'Hulde aan de Heidelbergse' bracht mij tot het nadenken over de catechismus-prediking en het schrijven van dit artikelje. Het is niet mijn bedoeling een diepgravende verhandeling te schrijven over de catechismusprediking. Slechts enkele gedachten wil ik weer-geven.

Bezwaren tegen de Heidelbergse

De bezwaren tegen de Heidelbergse Catechismus dateren niet van vandaag of gisteren. In het boek van dr. A.F.N. Lekkerkerker "Gesprekken over de Heidelbergse", uitgegeven in 1964, worden diverse bezwaren opgesomd. Protestantse vorsten in Zuid-Duitsland hebben geprotesteerd tegen de Heidelbergse zodat de keurvorst van de Paltz zijn catechismus moest verdedigen op de Duitse Rijksdag. Van roomse zijde is de Heidelbergse bestreden. Ook van de zijde van de remonstranten is kritiek geleverd op de Heidelbergse. Zij wilden niet alleen de menselijke verantwoordelijkheid onderstrepen, maar ook de medewerking van de mens in het werk van de verlossing een plaats geven. Zij waren ook voor eenvoudiger vragen en antwoorden en hadden er bezwaar tegen dat een menselijk geschrift met de Bijbel werd gelijk gesteld. De eerlijkheid gebiedt te zeg-

gen dat er ook onder ons bezwaren zijn tegen de catechismusprediking, al zijn die anders dan de bovengenoemde. Lekkerkerker maakt er melding van dat de gemeente in het algemeen niet zo gesteld is op een Catechismus-preek. Deze gaat door voor saai, althans minder levendig dan de preek over een tekst uit Gods Woord. Deze kritiek vindt soms instemming onder ons. Ook hoor ik wel andere geluiden. Er zijn kerkgangers die de catechismus-prediking waarderen en er veel aan mogen hebben. Er wordt niet alleen negatief tegen de catechismus-prediking aangekeken, maar ook positief.

Geschiedenis

Het is niet mijn bedoeling een uitgebreide historische uiteenzetting te geven over het preken uit de catechismus. Daar wil ik u niet mee vermoeien. Slechts enkele hoofdlijnen willen we trekken. Daaruit zal duidelijk worden dat het preken uit de catechismus dateert uit de tijd van de reformatie. In de eeuwen vanaf de reformatie is steeds uit de catechismus gepreekt. In onze tijd gaan steeds meer vragen op of dit ook nu nog wenselijk is. Wie kennis neemt van het kerkelijke leven ook in de Christelijke Gereformeerde Kerken bemerkt dat niet overal en dat ook niet regelmatig uit het leerboek der Kerk wordt gepreekt. Hoe moeten we daartegenover staan? Wat dient onze houding te zijn? Is dat reden tot verontrusting? Wat onze kerken be-

treft is het niet of onregelmatig preken uit de catechismus in ieder geval in strijd met de kerkorde. In de kerkorde van 1999 staat in art 68 'De dienaren des Woords zullen eenmaal des zondags in de bediening des Woords de Heidelbergse Catechismus verklaren.' Deze bepaling is duidelijk. Ze is niet voor tweeërlei uitleg vatbaar. Deze bepaling ligt in de lijn van de historie van de kerken der reformatie. In de gemeente van Londen werden sinds 1550 catechismuspreken gehouden. In de Paltz werd sinds 1563 over de Heidelbergse Catechismus gepreekt. Pieter Gabriël, predikant te Amsterdam, preekte in 1566 al iedere zondag uit de catechismus. Kerkelijke vergaderingen hebben erop aangedrongen dat er op de zondagmiddag uit de catechismus gepreekt zou worden. Deze vergaderingen achtten het wenselijk dat uit de catechismus gepreekt zou worden of schreven dit zelfs voor. De nationale synode van 's-Gravenhage 1586 bepaalde dat er zondagmiddag uit de catechismus gepreekt moest worden. De nationale Synode van Dordrecht 1618/19 heeft deze bepaling overgenomen. In die bepaling stond dat jaarlijks de catechismus behandeld diende te worden.

De tweede dienst

Het is gewoonte op de zondag tweemaal bijeen te komen. Er wordt wel gezegd dat er nergens in de Bijbel staat dat de gemeente tweemaal bijeen dient te komen op de zondag. Maar is dat wel zo? Zijn hier geen bijbelse gegevens voor? Er zijn wel degelijk gegevens voor. In het Oude Testament wordt geschreven over twee bijeenkomsten rond de tabernakel en de tempel In Exodus 29:36-42 wordt geschreven over het offeren van een lam des morgens en het offeren van een lam tussen de twee avonden. Dan lezen we in vs. 42 "Het zal een gedurig brandoffer zijn bij uw geslachten aan de deur van de tent der samenkomst voor het aangezicht des HEEREN; aldaar zal Ik met ulieden komen, dat Ik aldaar met u spreke." In Numeri 28:2-8 wordt opnieuw geschreven over het offeren van een lam des morgens en tussen de twee avonden. In 2 Koningen 16:15 is sprake van het morgenbrandoffer en het avondspijsoffer. Het Oude Testament spreekt dus van het brengen van het morgenoffer en het brengen van het avondoffer. Blijkbaar was hier de gemeente bij tegenwoordig. We lezen immers in Lukas 1:5-23 dat de

gemeente tevergeefs wachtte op de zegen van de priester Zacharias. Deze Bijbelse gegevens worden ondersteund door mededelingen uit de gewone geschiedschrijving door Flavius Josephus. Ook het Nieuwe Testament reikt gegevens aan. Op het pinksterfeest komen de volgelingen van Jezus vroeg in de morgen bijeen in de tempel. In Hand. 3: 1 lezen we dat Petrus en Johannes op de tijd van het middagoffer naar de tempel gaan. In Handelingen 20 is sprake van een bijeenkomst in Troas aan de avond van de zondag. In een brief van Plinius aan keizer Trajanus staat dat christenen 's morgens voor zonsopgang en 's avonds bij zonsondergang bijeenkwamen. Ook in later tijd is er sprake van morgendienst en avondbijeenkomst. Vanaf de tijd van de reformatie heeft de tweede dienst op de zondag het karakter van een leerdienst gekregen. In Genève werden door Calvijn zelfs drie diensten gehouden: 's morgens, 's middags en 's avonds. 's Middags was de leerdienst of de catechismusdienst.

Leerboek der Kerk

Zo wordt de Heidelbergse Catechismus vaak en terecht aangeduid. Velen hebben in de loop der eeuwen onderwijs uit dit leerboek mogen ontvangen. In de weg van Gods voorzienigheid is dit leerboek aan de kerk gegeven en in het verleden rijk gezeegend door de Heere. Velen hebben er onderwijs en troost uit mogen putten. In de tijd van de Reformatie was de onkunde onder de kerkmensen schrikbarend groot. Het was nodig hen te onderwijzen in de grondstukken van de christelijke leer. Met het oog daarop is ondermeer de Heidelberger Catechismus geschreven. We zagen dat uit deze catechismus eenmaal per zondag gepreikt diende te worden. Zou dit in onze tijd overbodig geworden zijn? Is de kennis zo groot dat we de Heidelberger Catechismus zonder schade gesloten kunnen laten? Is het niet veeleer zo dat ook in onze tijd de kennis van de doorsnee kerkgangers gering is? Er is, vrees ik, vaak weinig kennis van de Schriften en weinig kennis van de geloofsleer. Juist de prediking uit de catechismus is een goed middel tot verkrijging van deze kennis. Is er in onze tijd niet weinig verweer tegen dwalingen en misvattingen? Ook in dit opzicht kan de catechismus goede diensten bewijzen. Luther schreef in zijn voorwoord van zijn Grote Cate-

chismus(1529) "en ik moet nog dagelijks lezen en studeren, en ben toch niet zoals ik graag zou willen; ik moet een kind en leerling van de catechismus blijven en blijf het graag." Als zelfs Luther dit neerschreef, zouden we in onze tijd dan geen catechismus meer nodig hebben om te leren? We hebben onderwijs nodig in de betekenis van de apostolische geloofsbelijdenis, de wet, het volmaakte gebed en de sacramenten. Daarvoor kunnen we in de Heidelbergse Catechismus terecht. Ook in onze tijd kan dit geschrift uitstekend dienstdoen als leerboek der kerk.

Woordbediening

Er wordt wel gezegd dat de Catechismus een geschrift is met menselijk gezag en dat Gods Woord goddelijk gezag heeft. Vanuit deze stelling wil men kritiek leveren op de prediking die vanuit de Catechismus wordt gehouden. Er wordt dan naar voren gebracht dat het onjuist is de Woordbediening in de morgendienst gelijk te stellen aan de prediking uit de catechismus in de middag/ avonddienst. Op het eerste gezicht lijkt dit zo te zijn. Wordt op deze wijze immers niet een menselijk geschrift, namelijk de Heidelbergse Catechismus, gelijk gesteld aan Gods Woord? Wordt aan de catechismus dan niet dezelfde eerbied betoond als aan Gods Woord? Wordt aan een menselijk geschrift dan niet dezelfde autoriteit verleend als aan het Woord Gods? Ondermeer de remonstranten bestreden op deze wijze het preken uit de catechismus. Zo wordt een menselijk geschrift gesteld tegenover Gods Woord. Is dat terecht? Neen. Hier is sprake van een valse tegenstelling. De Heidelbergse Catechismus is een samenvoeging van hetgeen de Bijbel leert over een bepaald stuk van de waarheid. Voor de samenstelling van de catechismus is uit het Woord geput. De kerk heeft dit aanvaard. Wat de catechismus leert is uit de Heilige Schrift genomen. Dit is duidelijk te zien aan de teksten die als bewijspplaatsen dienen voor een bepaald onderdeel van de Catechismus. Deze teksten zijn weergegeven onder de vraag en het antwoord. De Catechismus diept zaken op uit het Woord van God en ordent deze gegevens tot een samenhangend geheel. Zo is de catechismusprek als het goed is verklaring en toepassing van het Woord Gods. Catechismusprediking is bediening van het Woord.

Blijvend actueel

Het onderwijs in de grondstukken van de christelijke leer blijft noodzakelijk. Kennis van de grondwaarheden van Gods Woord is onmisbaar. Het komt ook vandaag aan op kennis met hoofd en hart van de enige troost in leven en sterven. Het komt aan op de kennis van ellende, verlossing en dankbaarheid. Het is waar wat de Heidelberger op grond van Gods Woord over de mens zegt: onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Maar ook dat Gods kinderen het eigendom zijn van Jezus Christus, Die met Zijn dierbaar bloed voor al hun zonden volkomen betaald heeft en hen uit alle heerschappij des duivels verlost heeft en alzo bewaart dat zonder de wil huns hemelsen Vaders geen haar van hun hoofd vallen kan, ja ook, dat hen alle ding tot hun zaligheid dienen moet. Wat geschreven wordt over de waarachtige bekering is nog steeds van grote betekenis. Er was in het verleden een predikant die kritiek kreeg op zijn prediking. De prediking zou actueler moeten zijn. Hij antwoordde als volgt: 'wat is er actueler dan dat een mens van dood levend gemaakt moet worden.' Wat actueel was in de tijd van de Reformatie is nu nog steeds actueel. De leer en de praktijk van doop en avondmaal komen duidelijk in de catechismus naar voren. Denk ook aan vraag en antwoord 81 waarin het gaat over de vraag voor wie het Avondmaal des Heeren is ingesteld. Aan het gegeven antwoord dient men zich te toetsen. De geboden zijn hoogst actueel. Toespitsingen naar vandaag dienen uiteraard gemaakt te worden. Tijdloze preken zijn niet goed. Wanneer we denken aan zondag 48 dan komt naar voren dat er ook in onze tijd raadsragen tegen Gods heilig Woord bedacht worden. Van Comrie is bekend dat hij telkens dezelfde catechismuspreken hield. Verdient dat navolging? De boeken die ik geraadpleegd heb voor dit artikelje stellen dat het nodig is telkens nieuwe geschriften ter hand te nemen bij de voorbereiding van de catechismusprek. Tenslotte zou ik willen besluiten met deze wens dat de Heere de catechismusprediking tot rijke zegen zal stellen onder jong en oud in de gemeenten. Dat het leerboek der Kerk tot onderwijs mag zijn voor het eerst of al meer.

A. van Heteren

LCJ

DORDRECHT – Het bestuur van het Christelijke Gereformeerde Landelijk Contact Jeugdverenigingen (LCJ) heeft donderdag 9 juni in haar bestuursvergadering Lia Romeijn en Christa de Kruif benoemd als parttime jeugdwerkadviseurs.

Christa de Kruif (21) woont in Harderwijk en is momenteel in deeltijd bezig met een studie GPW aan de CHE en zal voor 50% als jeugdwerkadviseur in dienst treden. Als leidinggevende van de -16 club doet ze wekelijks ervaring op in het tienerwerk.

Lia Romeijn (48) woont in Hardinxveld-Giessendam en kent het LCJ van binnenuit. Sinds 2001 is zij voorzitter van de commissie kadervorming en heeft daarnaast haar bijdrage geleverd aan Handreiking -16. Lia, moeder van 4 kinderen in de leeftijd van 13-25 jaar, is naast haar parttime (40%) functie bij het LCJ ook 2,5 dag per week groepsleerkracht in het basisonderwijs. Vanuit die functie is er affiniteit met het -12 werk.

Het bestuur is dankbaar dat door deze benoeming de ontstane vacature vervuld kon worden. Samen met en onder leiding van bureaumanager Maarten van Middelkoop, zullen de beide dames hun taak in het jeugdwerk op korte termijn oppakken.

De exacte verdeling van taken over de jeugdwerkadviseurs zal in de komende tijd plaats vinden. In ieder geval het -12 werk vraagt om een flinke impuls. Met ingang van het nieuwe seizoen zal het eerste deel van een nieuwe methode Handreiking -12 (digitaal) beschikbaar zijn.

Voor adviezen of daadwerkelijke hulp kunt u op dit moment het beste contact opnemen met Maarten van Middelkoop. Zodra verdere contactgegevens bekend zijn, zullen we die via dit blad en onze website bekend maken.

Het LCJ is in 1984 opgericht als jongerenorganisatie en telt 165 aangesloten Christelijke Gereformeerde jeugdverenigingen in de categorieën -12, -16 en +16.

Door de inzet van deze jeugdwerkadviseurs en de tientallen vrijwilligers,

hoopt het LCJ dienstbaar te mogen zijn aan de ontwikkeling van het jeugdwerk binnen onze kerken. Het diepste verlangen is dat de Heilige Geest middelen en activiteiten wil gebruiken om te werken in harten van jongeren en hen zo aan Christus zal verbinden.

Bestuur LCJ

AANMELDING VOOR DE STUDIE THEOLOGIE AAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT APELDOORN

Het college van hoogleraren van de Theologische Universiteit te Apeldoorn nodigt studenten, die theologie willen studeren, uit zich in te laten schrijven.

Voor de inschrijving wordt een verklaring van instemming met de gereformeerde belijdenis gevraagd en een eindexamen van het VWO of een daarmee gelijkgesteld getuigschrift (bijv. een propedeuse HBO).

Omdat wij voor de theologische studie een grondige kennis van de klassieke talen van belang achten, wordt voor degenen die ten aanzien van het Grieks en/of Latijn een deficiëntie hebben, een éénjarige vooropleiding gegeven.

Een inschrijfformulier kan opgevraagd worden bij het secretariaat, tel. 055-577 5700 of secretariaat.tua@planet.nl. Ook kan op dit adres informatie over de opleiding worden aangevraagd.

ORGELCURSUS IN ELBURG

Komend najaar start in Elburg een 15-delige cursus over Het Orgel. Onder het motto: "Het orgel in beeld" zal o.m. aandacht besteed worden aan het ontstaan en de ontwikkeling van het orgel, het orgel in de Nederlanden en Europa, de bouw van een orgel, orgelcomponisten, de verschillen tussen de diverse orgeltypen, orgelbouwers uit het verleden, maar ook een excursie naar een orgelmakerij en enkele belangwekkende historische en nieuwe orgels staat op het programma. Als docenten zullen o.m. Dr.

Cor Edskens, Jan Jongepier, Stef Ruinstra, Ir. Hans Reil, Peter van Dijk en Maarten Seijbel medewerking verlenen.

Een uitvoerige folder kan worden aangevraagd bij dhr. Maarten Seijbel, Wildemaetstraat 43, 8081 AX Elburg, tel. 0525-681486.

BOEKBESPREKINGEN

Ds. P. den Butter, Kompas voor kolonisten, gebonden, 277 blz., €19,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 90-331-1885-8. De ondertitel luidt: 'Over de Filippenzenbrief.' Er worden in 'onze' kring niet zoveel boeken gepubliceerd. We horen daar wel eens over spreken. We hebben daar zelf onze gedachten ook wel eens over laten gaan. De vraag kan soms gesteld worden: wanneer komt er nu eens een boek uit van één van 'onze' predikanten? Waarom zijn we vaak aangewezen op boeken van predikanten van andere kerkverbanden, hoe goed ook op zichzelf genomen? Blijkbaar zijn er lezers van het blad 'Bewaar het Pand' en wellicht ook nog wel daarbuiten die uitzien naar een goed en verantwoord boek uit eigen kring. Daarom zijn we er verheugd over dat er nu een kloek boek is verschenen van de hand van ds. P. den Butter.

In het voorwoord schrijft de auteur dat de brief aan de Filippenzen maar een gedeelte laat zien van alles wat behoort tot het brede panorama van Gods heilswerk in Christus, toegepast door de Heilige Geest. De brief is toegesneden op de situatie zoals die in die tijd bestond in de gemeente die de schrijver op het oog had. Die situatie verschilde van de situatie in andere gemeenten. Toch zijn er veel raakvlakken met de situatie van de gemeenten in onze dagen. Het heeft de Heere behaagd ook deze brief een plaats te geven in Zijn Woord Dat geldt voor alle tijden. Gedurende een aantal jaren heeft de auteur de inhoud van de Filippenzenbrief behandeld op een maandelijkse bijbelkring in Middelharnis. Later heeft ds. P. den Butter er een aantal artikelen aan gewijd in het blad 'Bewaar het

Pand.' De bijdragen uit dit blad zijn nu gebundeld verschenen. Het boek is keurig overzichtelijk ingedeeld in 55 hoofdstukjes met onderverdelingen. Hoofdstuk 44 draagt als titel "Kolonisten". In dat hoofdstuk wordt Filippenzen 3:20 behandeld 'Maar onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook de Zaligmaker verwachten, namelijk de Heere Jezus Christus.' Op blz. 217 lezen wij de volgende woorden: "Wel, de ware christenen zijn uit God geboren. Zij worden geregeerd vanuit de hemel. Hun rechten liggen verzekerd in de hemel. Hun belangen worden bevorderd vanuit de hemel. Hun gedachten en gebeden stijgen op naar de hemel. Velen van hun vrienden zijn al in de hemel en zij mogen weten, dat al zijn ze nu nog op de aarde, zij die vrienden spoedig zullen volgen naar de hemel. Want daar ligt hun erfenis op hen te wachten. Daar is de plaats die Christus voor hen aan het bereiden is." Op blz. 218 wordt de lijn ontdekkend doorgetrokken naar vandaag: "Eerlijk gezegd is de door en door bijbelse gedachte van het vreemdelingschap in het leven van vele christenen in onze tijd ver zoekgeraakt. En zij vinden het nog niet eens erg! Hoe vaak horen we niet een wereldse levensstijl verdedigen en goedpraten? Hoe vaak wordt er niet gezegd, dat een mens ook niet

wereldvreemd moet zijn? Hoe vaak wordt de christelijke vrijheid niet gebruikt als een dekmantel om een puur werelds leven mee te dekken? Maar dan kan de relatie met de Zaligmaker, de Heere Jezus Christus, natuurlijk ook niet op de rechte wijze beleefd worden." We mogen hier wel de vraag aan verbinden hoe het staat met de beleving van het vreemdelingschap onder ons. Concluderend mogen we wel zeggen dat de inhoud van het boek over de brief aan de Filippenzen getuigt van gedegen Schriftstudie en exegetische bekwaamheid. Er worden verbanden gelegd en heldere, duidelijke lijnen getrokken naar het maatschappelijk leven en naar het geestelijke leven. Er is sprake van bemoediging en vertroosting maar ook van terechtwijzing en waarschuwing. We hopen dat het niet de laatste pennenvrucht zal zijn van ds. P. den Butter. Nu hij met emeritaat is gegaan heeft hij wellicht nog meer gelegenheid tot studie. We hopen dat het hem gegeven zal worden nog vele artikelen te schrijven voor ons blad. Wellicht dat sommige van deze artikelen later dan ook in boekvorm zullen mogen verschijnen. We geven tenslotte de volgende woorden weer van de auteur uit zijn voorwoord en willen ons daar van harte bij aansluiten: "Ik hoop dat het

boek dat u nu in handen heeft dienstbaar mag zijn aan het rechte verstaan van de brief aan de Filippenzen en dat het in die brief gegeven onderwijs voor velen tot geestelijke zegen zal mogen zijn."

Ds. G.S.A. de Knecht, Alles uit Hem, Meditaties ter voorbereiding op het Heilig Avondmaal, ingenaaid, 80 blz., € 8,90, Uitgeverij Boeken-centrum, Zoetermeer, ISBN 90-239-1770-7.

De auteur is hervormd emeritus predikant. Hij heeft het klassieke avondmaalsformulier tot uitgangspunt genomen. Op meditatieve wijze wordt dit formulier uitgelegd. Op blz. 9 schrijft de auteur over 1 Kor. 11:23-29. De kanttkening tekent bij het woord 'ontvangen' aan: 'Namelijk en niet van mensen; Gal. 1;12. Dit is geschied door openbaringen, die de Heere Christus Zelf aan Paulus dikwijls gedaan heeft.' De auteur laat in het midden hoe dit ontvangen heeft plaatsgevonden: via de apostelen of door middel van openbaring. Terecht lezen we op blz. 10 dat avondmaalsmijding niet vereenzelvigd mag worden met avondmaalsschroom. Op blz. 19 trof ons de zin: 'Het gaat er niet om of men van zijn geloof verzekerd is, maar of het geloof van Gods

Op Deo volente zaterdag 17 september hopen we de zesde jaarlijkse hymn-avond te houden in de Grote Kerk van Vianen. Aanvang half acht.

Deze avond zal dit jaar geleid worden door Ds. C.J. Meeuse uit Apeldoorn. Hij hoopt de hymns die gezongen zullen worden in te leiden.

Het is wel nodig dat de melodieën van tevoren thuis geoefend worden, maar we hebben inmiddels ervaren dat dit bij vroegtijdige aankondiging goed gaat. We hopen, evenals de voorgaande jaren, op een goede avond.

Het programma is als volgt:

1. Great God! how infinite are Thou! (<i>I. Watts</i>)	tune: Salzburg C.M.
2. I know the Lord is nigh (<i>J. Newton</i>)	tune: Lyndale S.M.
3. What various ways do men invent (<i>J. Hart</i>)	tune: Evan C.M.
4. The Lamb is exalted repentance to give (<i>J. Stevens</i>)	tune: St. Luke 11 11.11 11
5. Lord, I am vile, conceived in sin (<i>I. Watts</i>)	tune: Boston L.M.
6. O for a heart to praise the Lord (<i>Ch. Wesley</i>)	tune: Abridge C.M.
7. Vain are the hopes the sons of men (<i>I. Watts</i>)	tune: St. Thomas C.M.
8. No more, my God, I boast no more (<i>I. Watts</i>)	tune: Arizona L.M.
9. How blest are they whose trespass (<i>Psalter</i>)	tune: Rutherford 76.76.76.75
10. Amazing grace! how sweet the sound (<i>J. Newton</i>)	tune: Amazing Grace C.M.
11. Abide with me (<i>Henry F. Lyte</i>)	tune: Eventide 10 10.10 10

Het programma met de tekst en de muziek is telefonisch aan te vragen bij Familie Den Ouden, Tel. 0184-682757 Of per email: ndenoudensr@rdnet.nl

om de zekerheid van Gods belofte.' Er wordt aandacht gegeven aan de verslagenen van hart (blz. 36v). Ons raakte ook een uitspraak van Luther. Toen hij oud geworden was moest hij nog zeggen: 'Als men in mijn hart kijkt, vindt men daarin nog altijd een

werkezel.' (blz. 60). Het boekje kan diensten bewijzen bijvoorbeeld in een week van voorbereiding op het Heilig Avondmaal.

Drs. Gerrie Willemsen, *Luisterende*

ogen en pratende handen, ingenaaid, 104 blz., €12,50, Uitgave Den Hertog, Houten.

De ondertitel van dit boek luidt: Over omgaan met auditief beperkten. De auteur studeerde orthopedagogiek en omgangskunde en begeleidt onder meer auditief beperkte studenten. Het boek geeft veel informatie over de oorzaken en gevolgen van doofheid en het omgaan met doven in gezin, school, kerk en maatschappij. Doofheid beïnvloedt niet alleen het leven van de doven maar ook van degenen die dicht om hen heen staan. Het boek werkt verhelderend en geeft meer begrip voor de wereld van de doven. Het geeft ook waardevolle tips voor omgang met doven. Wie met doven te maken heeft of krijgt doet er goed aan dit boek te lezen.

• Opleiding • Vertaalwerk • Eigen drukkerij • Lectoraatverspreiding • Diaconale hulpverlening

Xang-Yong heeft geen Bijbel

Terwijl hij hunkert naar het Woord van God.

stichting
BIJBELSE
HULPVERLENING
CHINA

Steun Stichting Bijbelse Hulpverlening China! Stort uw gift op **bankrekening 3473.76.029** en geef de Chinezen het Evangelie!

Bescherm joodse kinderen tegen terreur!

De christelijke stichting "Vrienden van het Cheider"

- Zorgt voor beveiliging van de joods- orthodoxe school "het Cheider" in Amsterdam
- Keert zich tegen antisemitisme en terreur
- Helpt joodse kinderen

Maak uw gift over op Giro 419925 Bank 65.30.14.643
t.n.v. Vrienden van het Cheider- Veenendaal
Zie ook onze website www.cheidervrienden.nl

Elly heeft tbc.

Wie betaalt haar medicijnen?
Help Bill en Marion Sommer helpen.
Stort uw gift op giro 249300
t.n.v. SDOK te Gorichem
ov.v. Sumba Mission 8180
<http://home.filtnet.nl/~sumbamission>

Vakantie op Texel

Rust en ruimte, in eigen sfeer, alle jaargetijden

Kom op vakantie in onze (luxe en vrijstaande) bungalows.

Chalets en caravans verhuren we alleen tussen mei en oktober.

Deelweken mogelijk.

Welkom!

Nieuwe brochure: bel 0222 31 83 91

www.israelreizen.nl

met aandacht voor messias-belijdende joden.

8 nov 10 daagse reis naar de bekende Bijbelse plaatsen voorjaar 2006 diverse boeiende reizen

Tel 0318 540415